

ler · fosser i solfaldets guld, · medens de tugtige snerler · kysser den duggede muld. · · Havrens rislende perler · bliver i mørket ved, · medens de ydmyge snerler · folder sig sammen i fred *Aage Rasmussen* (23). Man ak, i folkehjertes jord · dér trives grimme tidsler · og spottens snerle tæt sig snor · og tvedragt-ormen hvisler *Chr. Richardt* (24).

Snerle-perle er eneste rim i danske digtsamlinger; tiåret 1911–20 nævnes snerlen 43 gange i 185 digteres poesi (25).

Sigfred Pedersen, Snerlen (18); Knud Wiinstedt, Snerlen (26).

LITTERATUR: (1) 755 68; (2) a 730b 29; b 730c 146 sml. 730 34; c 730d 151; (3) 151 12,1939,733; (4) 735b 89; (5) 294d 43; (6) 789v 33; (7) 202 72; (8) 686b 62; (9) 48c 74; (10) 698 27; (11) 561e 35; (12) 283e 65; (13) 976b 56; (14)a 65 16/7 1949; b 561b 60; (15) 490h 55f; (16) 753c 60; (17) 776d 37; (18) 707 12–14; (19) 962 16,26; (20) 868c 47,68; (21) 283j 22; (22) 287 23; (23) 753b 9f; (24) 766g 72; (25) 665k; (26) 976d 87f.

Gærdesnerle, *Calystegia sepium*

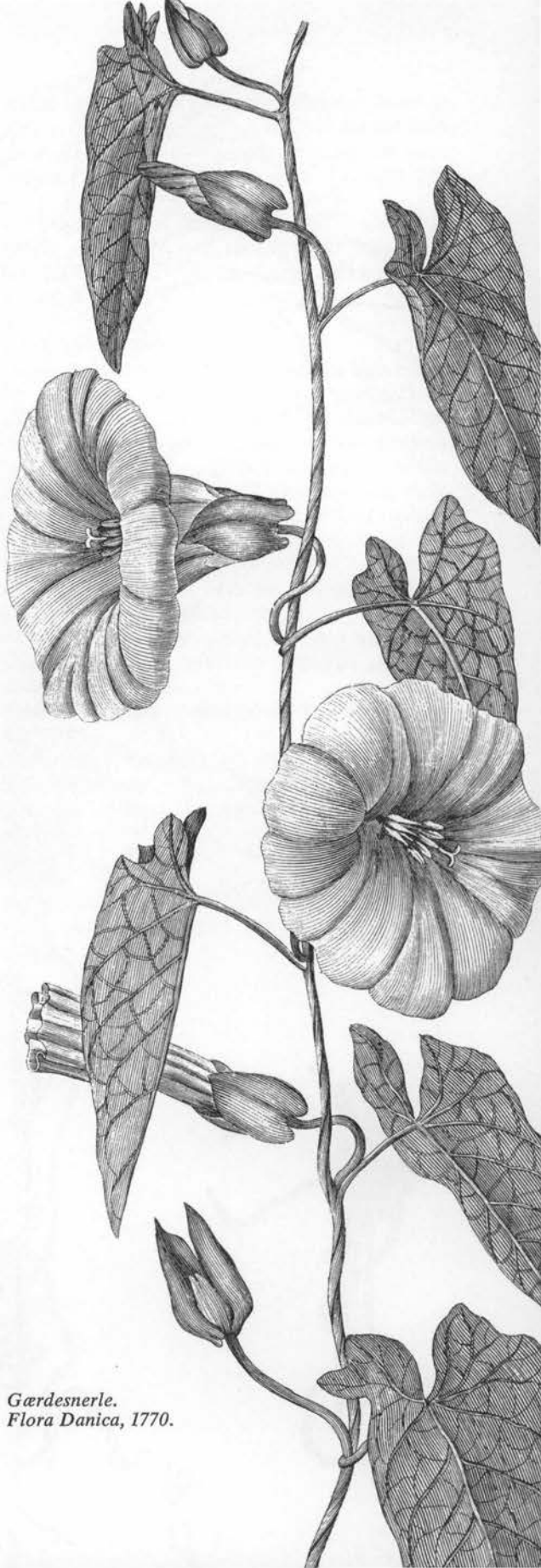
er større og kraftigere end agersnerlen, har to hjerteformede blade lige under bægeret og ca. 5 cm brede, snehvide eller blegrøde blomster. Hyppig i fugtige krat, langs kysten, på gærder osv.; blev i Sønderjylland tidligere plantet som slyngvækst over husets hoveddør (1).

Gærdesnerle 1793ff. Udover mange navne fælles med agersnerlen bl.a.: *gærdeklokke* o. 1700, *øreskæppe* o. 1700, man har sammenlignet blomsten med et skæppemål med øren ∴ de to store forblade under bægeret; *konvolvulus* 1870ff; VFyn, *søstjerne(r)* Horsenseggen o. 1880 måske fordi kronens folder danner en stjerneformet figur (2).

LITTERATUR: (1) 520 38; (2) 689 1,250f.

LÆGEMIDLER

Henrik Smid 1577, 98: planten med rødder kogt i vin og tilsat sesamfrø »er en passelig purgans [afføringsmiddel] til mavens galde, udfører den seje slim«. De knuste frø drukket med vin modvirker koldpis = smertefuld vandladning. Destilleret vand af blomsterne drukket eller som omslag »for al udvortes hede«, læger hede røde øjne. Røgbad med planten for blæresten og koldpis.

Gærdesnerle.
Flora Danica, 1770.

Nældesilke.
Flora Danica,
1776.

Mælkesaften virker afførende (1800; 1), forsøg med hunde, der indtog saft af plantens rod, stængler og blade, gav dog ikke denne virkning (2). Te af gærdesnerle skal kunne modvirke kræft (3).

LITTERATUR: (1) 739 2,80f; (2) 969e 4,1805,333-42; (3) 107 1951.

Silke, *Cuscuta*

Blege eller rødlig eller helt eller næsten bladløse snylteplanter, hvis trådfine stængler slynger sig om og suger på nælder, hør, lyng, kløver o.a. planter. De meget små blomster er samlet i hoveder. HØRSILKE, *Cuscuta epilinum*, og KLØVERSILKEN, *Cuscuta trifolii*, var i sidste halvdel af 1800-t frygtet ukrudt i høragre og kløvermarker, landmændene krævede garanti for, at udsæden ikke indeholdt silke-frø (1). NÆLDESILKE, *Cuscuta europaea*, kan også snylte på snorre, kløver, pil, bynke m.fl.

Hørsilke kom sandsynligvis til landet først i jernalderen samtidig med høravlen, mens kløversilken hovedsagelig blev indslæbt med urent frø og første gang bemærket o. 1840 ved Ødstedgård i Jylland, men først almindelig efter 1860. Silke o. 1700ff efter de blege og tynde »silkefine« stængler. Kuskurt 1648-1820 omdannet af *Cuscuta*; skurv 1648-1800t, Als, Lolland-Falster o. 1870-80, Møn o. 1940, kragesilke o. 1700-1820, dyrenavnet nedsettende; filturt 1795 fordi stænglerne er filtret ind i hinanden; skurv, hør-, kløverskurv, -kvæler o. 1875, fandens sytråde og troldegarn Sønderjylland; usnegræs

Rømmø til ysne = brunstig, se nedenfor; kravlop Fyn o. 1890, rulleguld Fyn o. 1870-80 vel fordi de gullige stængler ruller (slynger) sig om værtplanten; skurvbinde Bornholm o. 1870-80. (2).

LITTERATUR: (1) 512 1874,145-50,157-61; 9,1876, 173-79 og 10,1877, 145 1899,269; 443 269-73; (2) 689 1,447-50; 512 7,1874,146; 939 1877.2,12; 631b 18,1960-61,17.

LÆGEMIDLER, OVERTRO

Simon Paulli 1648, 136, 217: »næsten den bedste af alle urter, med hvilke man [som afkog] plejer at læge kroens, leverens og miltens forstoppelser og gulsot«; endvidere mod vattersot og malaria; destilleret vand af planten virker sveddrivende, afførende og blodrensende. Apotekerne køber silke fra timian, dekokt drikkes som afføringsmiddel; næsten alle apoteker sælger en sirup af planten, der indgivet i destilleret vand af hjertensfryd, hørsilke, jordrøg o.a. urter skal være god mod melankoli (1).

Vil en ko ikke blive tyregal, får den usnegræs i foderet (Rømmø o. 1880; 2). Hørsilke anføres i farmakopeen 1772.

Med hørsilke skal kunne farves rødt (3).

Der groede lyngsilke på kloge folks marker, man mente det måtte være garn, som fanden gav sine kærester (heksene); St. Hans nat blev planten plukket til trolddomskunster (Toftlundegnen; 4).

LITTERATUR: (1) jf. 739 2,1800,672; (2) 634 12951; 631b 18,1960-61,17; 689 3,822; (3) 398 1806, 148; (4) 107.

Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademien

1997 -01- 2 7

BIBLIOTEKET